

TÜRKİYE AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNDE ALTIN ÇAĞ

Erdoğan ve Aliyev'in eşbaşkanlığında 2010 yılında kurulan 'Türkiye-Azerbaycan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi' ile birlikte iki ülke arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler hızla gelişti.

Türkiye Azerbaycan'da 11 milyar dolarlık yatırım yaparken, Azerbaycan'ın Türkiye'deki yatırımları ise 15 milyar dolara ulaştı. İki ülke arasında deyim yerindeyse 'Altın Çağ' yaşanıyor.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in eşbaşkanlığında 2010 yılında 'Türkiye-Azerbaycan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin kurulmasının ardından iki ülke arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin hızlı bir şekilde geliştiği görülüyor. İkili stratejik ilişkiler özellikle ekonomik alandaki karşılıklı yatırımlarla güçleniyor. Azerbaycan'da 30 bine yakın kişiye yakın iş imkanı sunan 2 bin 600'ün

üzerinde Türk sermayeli şirket bulunuyor. Türk şirketleri Azerbaycan'da telekomünikasyon, bankacılık, sigorta, ulaştırma, gıda ticareti, tekstil, eğitim, mobilya, inşaat malzemeleri sektörlerinde faaliyet sürdürüyor. Türk müteahhitlik firmaları Azerbaycan'da bugüne kadar 11 milyar doların üzerinde 350 civarında proje üstlendi. Ülkemizde ise Azerbaycan sermayesine sahip bin 800 civarında şirket faaliyet gösteriyor. Sadece Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi SOCAR'ın Türkiye'deki yatırımları 15 milyar

dolar civarında. Bu yatırımlar gelecek birkaç yıl içerisinde 20 milyar dolara ulaşacak. Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) projesi ise Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik ilişkiyi zirveye taşıdı.

DİPLOMATİK İLİŞKİLERDE 27. YIL

14 Ocak 1992 tarihinde Azerbaycan-Türkiye arasında imzalanan Diplomatik İlişkilerin Kurulmasına İlişkin Anlaşma'nın üzerinden 27 yıl geçti. Bu süre içerisinde

bölgesel güvenliğin sağlanması, sosyo-ekonomik, bilimsel ve kültürel atılımların gerçekleştirilmesinde iki ülke arasında çok yönlü işbirliğinin geliştirilmesine özel önem verildi. Diplomasi alanında yürütülen kardeşlik ilişkilerinin yanı sıra ekonomi, enerji, ticaret, eğitim, kültür, askeri ve diğer alanlardaki ilişkiler de güçlenerek devam etti ve stratejik düzeye erişti. Sağlam temeller üzerine inşa edilen ikili ilişkilerin daha da gelişmesini sağlayan yasal altyapının güçlendirilmesi yönünde 200'den fazla anlaşma imzalandı. İki ülke arasında üst düzey resmi ziyaretlerin sayısı her sene katlanarak arttı. Özellikle Hazar Denizi enerji kaynaklarının dünya piyasasına çıkarılmasını öngören "Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı" ve "Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı" projelerinin gerçekleştirilmesi Azerbaycan ve Türkiye arasında kardeşlikten stratejik ortaklığa giden yolda adeta miladi bir görev gördü.

45 MİLYAR DOLARLIK DEV PROJE

21. asrın projesi olan 45 milyar dolarlık Güney Gaz Koridoru projesi özellikle Azerbaycan ve Türkiye'nin çabaları ve mali kaynakları ile gerçekleştirilmeye başladı. Bu proje çerçevesinde Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) ve Transadriyatik Boru Hattı (TAP) yer alıyor. İki ülkenin cumhurbaşkanları tarafından güçlü bir iradeyle başlatılan bu projeler, Türkiye ve Azerbaycan'ı bölgesinde daha da güçlendirecek. Türkiye, bu projelerin hayata

geçmesiyle birlikte enerji kaynaklarının taşınmasında merkez ülke konumuna gelecek. Ayrıca, Türkiye ve Azerbaycan'ı birbirine bağlayacak Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı projesi Marmaray'la beraber demir İpek Yolu'nu kesintisiz hale getirecek. Bu proje sadece Türkiye ile Azerbaycan arasındaki yük taşıma potansiyelini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda ulaştırma bağının kurulmasını sağlayacak.

20 MİLYAR DOLARLIK YATIRIM

Bağımsızlığın ilk yıllarında Türkiye'den Azerbaycan'a yapılan yatırımlar ayrı bir öneme sahip oldu. Başta Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi SOCAR olmak üzere, Azerbaycan'dan Türkiye'ye yapılan yatırımların hacminin önümüzdeki yıllarda 20 milyar dolara ulaşması bekleniyor. Bu rakam, Azerbaycan'ın ülke dışına yapmış olduğu en büyük hacimli yatırım olmasının yanı sıra, yurtdışından Türkiye'ye yapılan yabancı yatırımlar arasında da ilk sırada yer alıyor.

Karşılıklı güven ve dayanışma temelinde şekillenen Azerbaycan-Türkiye ilişkileri uluslararası platformlarda da devam ettiriliyor. Her iki devlet Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Konseyi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi ve İslam İşbirliği Teşkilatı'nda karşılıklı ulusal çıkarların korunması yönünde başarılı işbirliği sergiliyorlar. Özellikle Ermenistan-Azerbaycan, Dağ-

lık Karabağ sorununun çözüme kavuşması doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası arenada sergilediği kararlı tutum ve Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün yeniden sağlanmasına yönelik yürüttüğü destek politikaları gerçek dayanışma örneği teşkil ediyor. Bu çerçevede iki dost ve kardeş ülke arasında mevcut olan askeri işbirliği Azerbaycan ordusunun kudretli bir nitelik kazanmasını temin etti.

Bütün bu göstergeler Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinde her alanda "Altın Çağ" yaşandığını kanıtlar nitelikte. 2010 yılında iki ülke Cumhurbaşkanlarının eşbaşkanlığında "Azerbaycan-Türkiye Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi"nin kurulması ve toplantıların düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi büyük bir kazanım oldu. Bu toplantılar sonucunda ülkelerimiz arasındaki ikili ilişkilerin daha da gelişmesi için yasal altyapı daha da geliştirildi, çok sayıda anlaşmalar imzalandı.

Azerbaycan-Türkiye arasındaki ilişkilerin niteliğinden bahsederken bir konuya daha dikkat çekmek gerekiyor. Her iki ülkede liderlerin, seçim sonrası ilk gezilerini karşılıklı bir şekilde yapmaları bir gelenek haline geldi. 15 Mart 2016 tarihinde yapılan "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi"nin 5. Toplantısı gelenek haline gelmiş ziyaretlerin müstesna bir örneği olarak uzun yıllar hafızalardan silinmeyecek şekilde Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin geldiği düzeyi gösteren en önemli örneklerden biri olarak tamamlamak üzere olduğumuz çeyrek asırlık dönemdeki yerini aldı.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı
İlham Aliyev

“TÜRKİYE GÜÇLENDİKÇE AZERBAYCAN DA GÜÇLENİYOR”

“Bizim bütün planlarımız başarıyla gerçekleşiyor. Çünkü biz bugün Güney Gaz Koridoru gibi mega projenin üzerinde çalışıyoruz, onun da temeli Türkiye’de, bu güzel İstanbul şehrinde atıldı. 2012 yılında kardeşim Başkan Erdoğan’la TANAP projesi hakkında anlaşmayı imzaladık.”

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Türkiye’nin dünya çapında büyük bir güç olduğunu sık sık dile getiriyor. İlham Aliyev, “Türkiye dünya gündeminin birçok konularında kritik öneme sahip. Bütün bu başarılar kardeşim Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın liderliği ile elde edildi. Türkiye’nin Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın liderliğiyle çok büyük ve şerefli bir yol izlediğini ifade eden İlham Aliyev, “Türkiye güçlendikçe biz de güçleniyoruz ve seviniyoruz” vurgusu yapıyor. Türkiye ve Azerbaycan’ın her konuda birbirinin yanında olduğunu belirten Aliyev, “Bizim işbirliğimiz çok yönlü ve tüm alanları kapsıyor” şeklinde konuşuyor. Enerji alanında Türkiye-Azerbaycan işbirliği bir-

çok önemli stratejik projelerin gerçekleştirilmesini sağladığına vurgu yapan Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, “Bu projelerin arasında Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattını, Bakü-Tiflis-Erzurum gaz boru hattı ve TANAP projesini özellikle belirtmek istiyorum. Bu projeler sadece bölgenin değil, dünyanın enerji haritasını yeniden şekillendirdi” diyor. İlham Aliyev, sözlerini şöyle sürdürüyor:

“Azerbaycan’da çok zengin Şahdeniz gaz yatağı bulundu. Bu yatağın gaz rezervlerinin hacmi 1,2 trilyon metreküp. Bu, dünya çapında en büyük gaz yataklarından biri ve bugün Güney Gaz Koridoru projesinin esas kaynağı. Ülkemiz dünya pazarlarına çıkış elde etmek için petrol ve gaz boru hatları

inşa etmeliydi. Çünkü biz dünya piyasalarına doğrudan çıkamıyorduk. Bu amaçla, 2006 yılında Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı ve 2007 yılında Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattı inşa edildi. Ondan birkaç yıl önce Hazar Denizi’ni Siyah denizle birleştiren Bakü-Supsa petrol boru hattı yapıldı. Böylece, Azerbaycan’ın doğal kaynaklarının dünya pazarlarına çıkarılması için yeterince büyük bir ağ oluşturuldu.

Azerbaycan’ın yurtdışında yatırımlar yaptığını kaydeden İlham Aliyev, “Bu yatırımlarımızda birinci sırada kardeş ülke Türkiye geliyor. Türkiye’nin enerji sektörüne bugüne kadar 15 milyar dolar yatırım yapıldı. Gelecek yıllarda bu rakam daha da artacak” diyor.

Türkiye Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan

“TÜRKİYE, AZERBAYCAN’IN EN ÖNEMLİ ORTAĞI”

“Türkiye olarak bağımsızlığının ilk dönemlerinden başlayarak Azerbaycan’a elimizden gelen her türlü desteği verdik. Bugün Türkiye, Azerbaycan’ın sadece siyasi ve askerî değil aynı zamanda ticari, ekonomik, kültürel ve diğer bütün alanlarda en önemli ortağı konumunda”

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Türkiye olarak bağımsızlığının ilk dönemlerinden başlayarak Azerbaycan’a ellerinden gelen her türlü desteği verdiklerini söylüyor. Türkiye’nin Azerbaycan’ın sadece siyasi ve askerî değil aynı zamanda ticari, ekonomik, kültürel ve diğer bütün alanlarda en önemli ortağı konumunda olduğunu belirten Recep Tayyip Erdoğan, “Bağımsızlıktan bu yana Türkiye’de eğitim almış Azerbaycanlılar’ın sayısı 125 binin üzerinde. Hâlen 15 binden fazla Azerbaycanlı öğrenci Türk üniversitelerinde tahsil görüyor. Askerlerimiz ortak tatbikatlar gerçekleştirirken, Afganistan gibi dünyanın değişik bölgelerinde birlikte

faaliyet gösteriyor” diyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, tüm bu başarılarla Haydar Aliyev’in vefatına kadar sergilediği dirayetli liderlikle İlham Aliyev’in gayretlerinin çok büyük bir payı olduğunu ifade ediyor.

Azerbaycan’ın, dünyanın değişen jeopolitik koşullarına uyum sağlayarak kısa sürede bölgesinin parlayan yıldızı hâline geldiğini belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu, TANAP gibi müştereken hayata geçirdiğimiz projeler ise tüm bölgeye damgasını vuruyor. Türkiye, Azerbaycan’daki en büyük yatırımcılardan biri. İnşallah Azerbaycan da çok yakında

Türkiye’de aynı konuma gelecek” diye konuşuyor.

“AZERBAYCAN’IN PROBLEMİ BİZİM PROBLEMİMİZ”

Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Azerbaycan’ın sevinci bizim sevincimiz, gururu bizim gururumuz; derdi, sıkıntısı, problemi de bizim problemimiz. Azerbaycan’ın en büyük sıkıntı kaynağı olan Yukarı Karabağ bizim için de aynı derecede sıkıntı kaynağı. Türkiye olarak problemin çözümü için Azerbaycan’ın ortaya koyduğu çabaları sonuna kadar desteklemeyi sürdüreceğiz” şeklinde konuşuyor.

Azerbaycan Türkiye İşadamları Birliği (ATİB) Başkanı Cemal Yangın

1991 yılının sonuna doğru devlet bağımsızlığını yeniden kazanan Azerbaycan'ı tanıyan ilk ülke Türkiye oldu ve 1992 yılının başlarından diplomatik ilişkiler resmen başladı. Karşılıklı ilişkileri güven ve dayanışma temelinde kurulan Türkiye ve Azerbaycan bugün birbirlerini farklı bölgesel ve uluslararası platformlarda destekliyor. Her iki ülke Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Konseyi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, Türk Konseyi ve İslam İşbirliği Teşkilatı ile işbirliği yapıyorlar. Türkiye ve Azerbaycan, bölgesel istikrar, barış ve refah için önemli üçlü mekanizmalar da geliştirdi. 2010 yılında ise ikili ilişkileri daha da güçlendirmek ve yapısal temellerini kuvvetlendirmek için Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi mekanizması kuruldu.

Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi ve diğer resmi mekanizmalarla sürekli görüşülen enerji konusu iki ülke arasındaki en önemli işbirliği konularından biri. Hazar'ın enerji kaynaklarının dünya pazarına aktarılmasını öngören Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı projelerinin uygulanması Azerbaycan ile Türkiye arasındaki stratejik ortaklığa doğru atılmış önemli bir adım oldu. En son uygulanan Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP) ise çok önemli küresel bir proje. Enerjide TANAP ve ulaşım alanında Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı gibi projelerle Azerbaycan ve Türkiye'nin bölgedeki stratejik önemi artacaktır. Avrupa-Asya arasında konteyner taşımacılığı uygulamasında Türkiye ve Azerbaycan merkez ülkeler pozisyonunda.

Azerbaycan ve Türkiye bölgesel öneme sahip stratejik ekonomik ve enerji projeleri yürütüyor. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'in ve

TÜRKİYE-AZERBAJYAN STRATEJİK İŞBİRLİĞİ

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımı ile 19 Ekim 2018 yılı tarihinde İzmir'de Star Petrol Rafinerisi'nin açılış töreninin gerçekleşmesi tarihi nitelikte. 6.3 milyar dolar proje değeri olan bu tesis Azerbaycan-Türkiye ekonomik ilişkilerinin düzeyini ve iki ülke arasındaki stratejik işbirliğini yansıtıyor. Star Rafinerisi'nin toplam petrol işleme kapasitesi 10 milyon tonudur ve Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi - SOCAR aynı zamanda rafinerinin ana hammadde tedarikçisi. 25 Ekim 2011 tarihinde Star Rafinerisi'nin temeli yine iki ülkenin değerli Cumhurbaşkanı tarafından atıldı.

Türkiye petrokimya sektörünün dışa bağımlılığını azaltacak STAR Rafineri'de esasen Azeri Light marka petrole dayanarak petrokimya sektörü için nafta gibi önemli hammaddeler ile cari açığın önemli kalemlerini oluşturan dizel, jet yakıtı ve LPG gibi önemli petrol ürünlerinin üretimi gerçekleştirilecek. Tesis yılda 5 milyon ton dizel yakıt üretme kapasitesine sahip ve Türkiye'ye yapılan ithalatı yüzde 40 azaltacak. Ayrıca, sıvılaştırılmış gazın Türkiye'ye ithalat seviyesi yüzde 70 oranına düşecek. Türkiye'nin yapılan ithalata bağımlılığını azaltarak, ülke için 1.5 milyar dolar tasarruf sağlayacak. Star Rafineri petrol fiyatına bağlı olarak yılda 6-8 milyar dolar ticaret hacmi üretecek ve tesis tam kapsite ile üretime başladığında çok sayıda yeni istihdam imkanları sağlanacak. Star Rafinerisi, özel sektörün bir noktaya yaptığı Türkiye'deki en büyük yabancı yatırım projesi.

Karşılıklı yatırımlar iki ülke arasındaki ekonomik işbirliğinin önemli bir göstergesi. SOCAR, 19.5 milyar dolarlık bir yatırımla Türkiye'nin en büyük yabancı yatırımcısı. Bu şirket, Türkiye'deki ekonominin ve sanayinin gelişmesine yatırımları ile katkıda bulunarak stratejik ürünlerin geliştirilmesinde önemli rol oynamakta. Türkiye, Azerbaycan'ın petrol dışı sektörüne 2.7 milyar dolar yatırım yapmış ve bu alanda lider ülke konumuna yükseldi. Azerbaycan'da Türk sermayesi olan 3 bin 400 şirket ve Türkiye'de ise Azerbaycan sermayeli 2 bin 400 şirket var.

Yatırımlar gibi iki kardeş ülke arasındaki ticaret hacmi de yıldan yıla artıyor. 2018 yılının

sonu ve 2019 yılının ilk çeyreği resmi istatistiklerine göre Türkiye Azerbaycan'ın mal ihracatında İtalya'dan sonra ikinci, ithalatında ise Rusya'dan sonra ikinci pozisyonda. Azerbaycan'ın petroldışı ürünlerinin ihracatında da Türkiye önemli bir piyasa. İki ülkenin amacı ve vizyonu ticaret hacmini 2023 yılına kadar 15 milyar dolara çıkarmak.

Askeri işbirliği iki ülkenin ilişkilerine stratejik boyut kazandıran en önemli alanlardan birisi. Yapılan devletlerarası anlaşmalara dayanarak Azerbaycan ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği çerçevesinde koordinasyonun geliştirilmesi için iki ülkenin silahlı kuvvetleri karada ve havada ortak askeri tatbikatlar düzenleniyor. Bunun yanı sıra, iki ülkenin savunma sanayisi şirketleri arasında da güçlü bir işbirliği mevcut.

Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkilerin güçlenmesine her iki ülkenin sivil toplum kuruluşları ve iş adamları dernekleri de katkı veriyor. 2002 yılında kurulan Azerbaycan-Türkiye İş Adamları Birliği (ATİB), Azerbaycan ve Türkiye arasında ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesinin önemine inanıyor. ATİB, Türkiye ile ekonomik bir işbirliği içerisinde olan Azerbaycan'ı dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında lider ülkelerden biri olarak görmek istiyor.

ATİB kuruluşundan bu yana iş çevrelerinin ve iki ülkenin çıkarlarını temsil eden bir kamu derneği olarak birçok başarı elde etti. ATİB, bugün Azerbaycan'da faaliyet gösteren yabancı iş adamlarının en etkili derneklerinden birisi.

ATİB'de yer alan işadamları ve kurumun yönetim organları, girişimcilerin çabalarını ülkenin ve halkın çıkarları etrafında birleştirmek için bu güne kadar çok şey yaptı. Konferanslar, sempozyumlar, seminerler, hükümet temsilcileri ile iş adamlarını buluşturan söyleşiler, araştırma projeleri, sosyal ve kültürel etkinlikler ile ikili ilişkilerin gelişmesine belli düzeyde katkıda bulunmuşuz.

Bizim ATİB olarak, bölgesel kalkınma ve istikrarın güvencesi olarak gördüğümüz Türkiye ve Azerbaycan arasındaki stratejik işbirliğine desteğimiz bundan sonra da artarak devam edecek. **■**